

Andrzej Wiśniewski

"Zaopatrzenia emerytalne. Poradnik szczegółowy", pod red. K. Niementowskiego, Warszawa 1962 : [recenzja]

Palestra 6/11(59), 67-68

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZEGLĄD WYDAWNICTW PRAWNICZYCH

Zaopatrzenia emerytalne. Poradnik szczegółowy. Praca zbiorowa pod redakcją K. Niementowskiego Wyd. Prawn. Warszawa 1962, s. 460.

Rozeznanie się w systemach zaopatrzeń emerytalnych i przepisach stanowiących podstawę pobierania zaopatrzenia nie jest łatwe nawet dla prawnika. A cóż dopiero mówić o licznej rzeszy pracowników przedsiębiorstw i instytucji, którzy te przepisy muszą stosować w swej codziennej pracy!

W naszym kraju poza powszechnym zaopatrzeniem emerytalnym pracowników i ich rodzin, obejmującym również specjalne renty starcze i inwalidzkie dla robotników zatrudnionych w zespołach formujących szkło, mamy odrębne systemy regulujące zaopatrzenie emerytalne górników, pracowników kolejowych, żołnierzy zawodowych i nadterminowych, inwalidów wojennych i wojskowych, funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej i Służby Więziennej. Istnieje także odrębne zaopatrzenie byłych właścicieli i dzierżawców aptek i taboru żeglugi śródlądowej oraz byłych właścicieli przedsiębiorstw, niektórych nieruchomości rolnych i leśnych, nieruchomości ziemskich przejętych na cele reformy rolnej i lasów przejętych na własność Państwa. Każdy z tych systemów obejmuje także zaopatrzenie członków rodzin wymienionych wyżej osób.

Większość z wymienionych systemów zaopatrzeń należy do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Dla pozostałych właściwe są inne organy administracji państwowej, a więc ministerstwa: Komunikacji, Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości, Rolnictwa oraz Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego.

Autorzy Poradnika przedstawili w nim szczegółowo te systemy zaopatrzeń emerytalnych, które należą do właściwości ZSU-u. Jeśli chodzi o systemy należące do innych resortów, to podano tylko wiadomości niezbędne do ustalenia zakresu osób objętych tymi zaopatrzeniami, organów właściwych do przyjmowania wniosków o świadczenia itp. Należy jednak pamiętać, że około 90% spraw z zakresu zaopatrzenia emerytalnego załatwiane jest przez ZUS, szczegółowe zaś omówienie innych systemów znacznie powiększyłoby objętość książki.

Poradnik został opracowany w formie pytań i odpowiedzi ułożonych w sposób usystematyzowany. Każda odpowiedź, sformułowana prosto i zrozumiale nawet dla nieprawnika, uwzględni wszystkie przepisy prawne oraz wyjaśnienia dotyczące sprawy omawianej w odpowiedzi z jednoczesnym powołaniem (pod pytaniem) artykułów lub paragrafów odpowiednich przepisów oraz punktów odpowiednich instrukcji lub pism okólnych zawierających szczegółowe wyjaśnienia. Odpowiedzi więc nie zawierają w zasadzie osobistych poglądów autorów, lecz są oparte właśnie na obowiązujących przepisach i wyjaśnieniach. Podkreślić należy, że niektóre z powołanych w Poradniku instrukcji i okólników nie zostały ogłoszone w sposób dostępny dla każdego obywatela, tak że bez trudności mogą korzystać z nich tylko pracownicy ZSU-u.

Osobne części Poradnika poświęcone są omówieniu: zaopatrzenia emerytalnego dla repatriantów oraz z tytułu zatrudnienia za granicą, postępowania w sprawach zaopatrzeń emerytalnych należących do właściwości ZUS-u, wreszcie zagadnień związanych z wypłatą świadczeń emerytalnych i kontrolą uprawnień, powstaniem, ustaniem, ograniczeniem i zawieszeniem prawa do świadczeń emerytalnych, nieprawym korzystaniem, potrącaniem i egzekucją ze świadczeń.

Wśród materiałów uzupełniających książkę znajduje się wykaz aktów prawnych, pism okólnych i instrukcji z zakresu zaopatrzenia emerytalnego, tabele wydatków na renty w latach 1955—1960, wykaz zakładów i ośrodków szkolenia inwalidów oraz rodzajów zakładów pomocy społecznej prowadzonych przez Ministerstwo Zdrowia i Pomocy Społecznej. Ponadto książka zawiera skorowidz zagadnień z zakresu przepisów o zaopatrzeniach emerytalnych, wyjaśnionych w pismach okólnych (okólnikach) i instrukcjach Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, ZSU-u i w wyrokach Trybunału Ubezpieczeń Społecznych, oraz skorowidz rzeczowy.

Projekt kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz przepisów wprowadzających kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komisja Kodyfikacyjna przy Ministrze Sprawiedliwości. Wyd. Prawn. Warszawa 1962 r. s. 54.

Projekt kodeksu cywilnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej przedstawiony do dyskusji publicznej w 1960 r. zawierał księgę o prawie rodzinnym i opiekuńczym. Księga ta nie weszła jednak do projektu kodeksu cywilnego opublikowanego w 1961 r. W łonie Komisji Kodyfikacyjnej przeważał bowiem pogląd, że prawo rodzinne i opiekuńcze powinno pozostać przedmiotem odrębnej kodyfikacji. Wydanie odrębnego kodeksu nie przesądza oczywiście o uznaniu prawa rodzinnego za samodzielną gałąź prawa; zresztą rozstrzygnięcie tej spornej (nie tylko w polskiej doktrynie) kwestii nie należy do ustawodawcy.

O wyodrębnieniu kodeksu rodzinnego i opiekuńczego zdecydowały przede wszystkim względy praktyki. Według bowiem poglądów tej grupy dyskutantów, którzy stykają się z prawem rodzinnym poza sferą stosunków sądowych, włączenie prawa rodzinnego do kodeksu cywilnego obniżyłoby społeczną rangę tego działu prawa, nie przynosząc realnych korzyści. Istotny jest też ten argument, że odrębność legislacyjna prawa rodzinnego trwa już u nas od wielu lat. Jest oczywiście bezsporne, że — mimo odrębnych kodeksów — między prawem rodzinnym a prawem cywilnym istnieją ściśle powiązania.

W stosunku do obecnie obowiązującego stanu prawnego projekt nowego kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wprowadza szereg istotnych zmian. Do najważniejszych z nich należą:

- a) wprowadzenie obowiązkowego ogłoszenia o zamiarze zawarcia małżeństwa,
- b) podwyższenie dolnej granicy wieku do zawarcia małżeństwa dla mężczyzny do 21 lat,
- c) wprowadzenie zakazu zawierania małżeństwa przez osoby częściowo ubezwłasnowolnione,
- d) zapewnienie mężatce swobody wyboru nazwiska,
- e) rozszerzenie skali małżeńskich umów majątkowych,
- f) pominięcie dodatkowej przesłanki, według której rozkład pożycia małżeńskiego musi być skutkiem „ważnych powodów”,
- g) dalsze ograniczenie dopuszczalności rozwodu w wypadkach, gdy „orzeczenie rozwodu byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego”,
- h) zaostrzenie obowiązku alimentacyjnego małżonka wyłącznie winnego rozkładu pożycia,